

ELOFIZETÉS

HELYEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 26 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
Összesen petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 15 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM. 127

KIADÓHVÁLYAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Hétfő, június 8.

Idegen esküdtek elé viszik a Mladin-pört.

A vasárnapi tárgyalás szenzációja. — Az esküdtek felmentő verdiktet hoztak. — Mladin öntudatlanul cselekedett. — A birák nem ítélnék. — Uj esküdtszék delegálását kérik a Kuriától.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 8.

Nincs ítélet a Hámory-Mladin pörben.

Ez ennek a szenzációkban gazdag bünpörnek a legnagyobb szenzációja. Öt napon át páratlan érdeklődés mellett, lélegzetét visszatartva leste a közönség azt az izgató viadalt, amelyet Hámory László dr. országgyűlési képviselő az esküdtszék előtt Mladin Miklóssal folytatott. Egy karkép vonult el, minden elképzelést felülmúló változatosságával az ország színe előtt. A sajtó kötelességéhez hiven ugyszólván a fonográf hűségével adta vissza mindazt, ami a törvényszék főtárgyalási ermében történt és a közönség híreességét alig tudta kielégíteni.

Az esküdtek a hozzájuk intézett öt kérdésre azt felelték, hogy Mladin merényletet követett el Hámory László ellen; de szándékát előre meg nem fontolta, s a merényletet öntudatlan állapotban követte el:

Ezt a verdiktekt hozta meg a szenzációs bünpörnek tizenkét polgár-bírója, akiknek tanácskozási, az új esküdtszék törvény értelmében a főtárgyalási tanács elnöke vezette. A kérdéseket a szakbiróság tette így fel és az esküdtek meggyőződésüket követve, az öt napos főtárgyalás alatt hallottak hatása alatt feleltek a kérdésekre.

Mikor Bittó József táblabíró, tanácselnök kijelentette a fordulatos drámának utolsó negyedórájában, amikor a halotti csendben a szivverését lehetett hallani a zsufolásig megtelt teremben a szemet kimeresztően várakozó közönségnek, hogy a *biróság megvizsgálja a verdiktet* és a bíróság visszavonult, a hallgatóság felugrált helyéről, a terem közepére tódult, éljenezte a védőt, gratulált neki. Mindenki azt érezte, hogy az esküdtek verdiktje Mladin felmentését jelenti. Akik végig hallgatták a frappáns esztanóval befejeződött napnak összes beszédeit, a vád és védelem fényes küzdelmét, akik kipirult arccal és lázban égő szemmel végig nézték a ma lepergett eseményeket, azok biztosra vették a felmentést. Jogászok és laikusok egyaránt azt hitték, hogy az aradi törvényszék ítéletével lezárul ez a hatalmas küzdelem.

Nincs vége! Nincs nyugalom! Az aradi törvényszék úgy látja, hogy a

tizenkét aradi polgári bíró nem alkalmas arra, hogy ebben az emberfeletti harcban igazságot tegyen. Az új esküdtszék törvény jogot ad a törvényszéknek: a „szakbiráknak“ ahhoz, hogy a verdiktet megvizsgálja. Megvizsgálja abból a szempontból, vajjon az esküdtek nem követtek-e el lényeges tévedést. Ezuttal illet talált. Ezuttal illet talált. Elfogultaknak találta a törvényszék az esküdtszék tagjait, azt hiszi róluk, hogy nagyon is megkapta őket a szerencsétlen Mladin helyzete. Az esküdtek verdiktje után a három bíró: Bittó József elnök, Lehrman Viktor és Rottár Sándor nem tudtak ítélni és más város polgárai elé kívánják a nagy pört ítéletmondásra.

Ezt a váratlan fordulatot az Aradi Közlöny a vasárnapi munkaszünet miatt rögtönzött külön kiadásban adta a közönség tudomására a bíróság végzésének kihirdetése percében. A következőkben pedig adjuk a nevezetes nap történetét:

A bíróság kérdései.

Élénk érdeklődés közepette nyitotta meg a tárgyalást reggel kilenc órakor Bittó József elnök. Mindenki feszülten figyel s az elnöki enunciaciót várja a legfontosabb dolog, a kérdések ügyében.

— A bíróság — mondja az elnök — úgy a vád, mint a védelem, valamint az esküdtek által indítványozott kérdéseket felteszi. A védő ur több kérdését ugyan egybe foglalta össze, de ebben a kérdésben benne van mindaz, amire nézve a védő ur tíz kérdést indítványozott. A kérdések a következők:

1. kérdés. Igaz-e, hogy Mladin Miklós vádlott Kürtösön, 1913. évi december hó 29-én délelőtt tizenegy óra tájban a község háza folyosóján Hámory László dr. sértettel találkozáva a bűnjelt képező forgópisztollyal egy-két lépés távolságból reá egymás után három lövést irányzott, amelyek közül az első löveg Hámory László dr. mellébe hatolt és a tüdején átfuródott, a második lövés oelt tévesztett, a harmadik a hátát sebesítette meg? Igen vagy nem?

Ha hétnél több igen: 2. kérdés.

Igaz-e, hogy az első kérdésben körülírt cselekmény elkövetése előtt Hámory László dr. sértett a Szerény Sándor községi jegyző lemondására kényszerítése, majd a Zachariás Árpádnak községi jegyzővé választása, azután az iskolaszék egyes tag-

jainak kibuktatása, a kurtiosi önszegélyző egyesület vezetőségének megbuktatása, a Herczeg Ferenc országgyűlési képviselővé választása s a kurtiosi takarékszövetkezet megalkotása érdekében megbízásból eljáró Mladin Miklós vádlottnak az eme éveken át teljesített magánvizsgálatok körül felmerült költségeit meg nem térítette, — hogy a Mladin Miklós vádlott neje ellen folyamatba tett csődeljárásban az összes hitelezők által aláírt csődmegszüntési kérvény aláírását megtagadta, hogy Mladin Miklós vádlott által a kurtiosi takarékszövetkezetnél lefizetett részjegyek értékének a vádlott tartozásába beszámítását s igazgatói jutalékának kiadását megtiltotta, hogy a Mladin Miklós vádlott és neje által szabad kézből eladni kívánt három házra vonatkozóan a törlési engedély kiadását megtagadta, hogy e házak ennek folytán bírói árverésen eladattván az általa beadott utóajánlat folytán megtartott újabb árverésen megvett házában birtokorcsma helyiség bérösszege fejében Mladin Miklós és nejétől tul nagy összeget, évi 2400 koronát követelt azzal, hogy ellenesetben a korosztát bezárattja, a vádlottat kilakoltattja, italmérsi engedélyétől tőle elvéteti — s ezektől indítatva követte-e el vádlott az első kérdésben körülírt cselekmény? Igen e, vagy nem?

Ha az esküdtek az első kérdésre igennel válaszoltak: 3. kérdés: Mladin Miklós vádlott az első kérdésben leírt cselekményével Hámory László dr. sértettet szándékosan — de szándékát előre meg nem fontolva — megölni akarta-e és e cselekmény véghezvitelét megkezdte, de be nem végezhette? Igen, vagy nem?

Ha az esküdtek a második és harmadik kérdésre igennel válaszoltak: 4. kérdés: Mladin Miklós vádlottnak a harmadik kérdésben megjelölt szándéka a második kérdésben körülírt körülmények, vagy azok egyike, vagy többje folytán erős felindulásban keletkezett-e, és rögtön végre is hajtott-e? Igen-e, vagy nem?

Ha igen: 5. kérdés: Mladin Miklós vádlott az első kérdésben leírt cselekményt a második kérdésben felsorolt körülmények, vagy azok egyike, vagy többje folytán felindulás okozta öntudatlan állapotban követte-e el? Igen e vagy nem?

A kérdések feltevése miatt úgy az ügyész, mint a védő semmisségi panaszt jelentenek be az 1914. XIII. t.-c. 29. szakasza alapján. Az ügyész a második, negyedik és ötödik kérdések feltevése miatt, a védő pedig azért, mert előbb az erős felindulásra vonatkozó negyedik kérdést tették fel s csak azután a beszámíthatóságra vonatkozó ötödik kérdést.

A vádbeszéd.

Ezután a pörbeszédet következtek. Először Moróczy Dénes királyi ügyész beszélt.

— Tekintetes kir. törvényszék, mélyen tisztelt esküdtszék uraim! — mondotta. — Akiknek

élet-hivatásuk, mint nekem, a bűnözőkkel foglalkozni, akik a bűncselekmények okait, motívumait vizsgálják, akik nem érik be azzal, hogy egy-egy büntetést száraz jogesetként tárgyaljanak, azoknak bő alkalmuk volt megismerni azokat az okokat, amelyek Mladin Miklóst arra bírják, hogy Hámory Lászlót orvul leteritse. A bűncselekmények motívumainak vizsgálása azonban nagy nehézségekbe ütközik, mert ezek az emberek, a bűnözők, itt, a vádlottak padján, a legkritikább esetben mutatkoznak a maguk való mivoltukban. Hamis köntösbe bujnak, igyekeznek magukat ártatlanoknak feltüntetni s ha már letagadni mindent nem is tudnak, hamis színekben tüntetik fel a háttért, hogy a büntett vesztésén brutálitásából.

Mladin a boszuvágyó.

Ezután elmondta az ügyész, hogy a vádlott ugyanígy tett: bűncselekményét úgy igyekezett motiválni, hogy az vesztésén brutálitásából. Pedig ezt a bűncselekményt a legveszedelmesebb emberi indulatok egyiké szülte: a lihegő boszuvágy. El tudja képzelni, hogy a megcsalt férj tetten érve feleségét, revolvért kap elő s lelővi, el tudja képzelni, hogy valaki, akit például korezmai verekedés közben megbántanak, leüti ellenfelét, de embert ölni hidegvérrel, kiszámítva: erre nincs melegség.

A bűntény során a tényállással foglalkozhattunk a legkevésbé, de ez a tényállás a vádlott beismerő vallomásával s a tanúk egybehangzó vallomásával teljesen tisztázva van. Elmondja, hogy miért minősítette Mladin tettét szándékosan, de nem előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölés kísérletének, majd rátért a bizonyítási eljárás során felmerült adatokra.

A megkésített védekezés.

— Ezek a dolgok — mondotta az ügyész — eddig nem voltak pertraktálva, sem a nyomozás során, sem a vizsgálóbíró előtt nem esett szó a Szerény, meg a többi ügyekről, hanem már akkor, amikor letartóztatták s hónapokon keresztül azzal védekezett Mladin, hogy Hámory László dr., akivel vagyoni összeköttetésben állott, a többször idézett levelet intézte hozzá a korezmai bérletét illetőleg s

már akkor, amikor a levelet megkapta, elhatározta, hogy leszámol vele.

Ennek az a magyarázata, hogy a bünvádi perrendtartás értelmében a vizsgálat befejezéséig még a védő sem érintkezhetik négy szemközti védencével. Március huszonegyedikén fejezték be a vizsgálatot s csak azután adta be a védő a bizonyítás kiegészítése iránti kérvényét, amelyben először szerepelnek ezek a dolgok. Miután a cselekményt letagadni nem lehetett, választották a másik methodust, a hangulateltét s az ellenfél teljes dezavválását és Mladin Miklós három hónap után rájött, hogy „hóhó, hiszen nekem nagyon nagy okaim voltak Hámory Lászlót lelőni!”

Miért nem vall Mladinné?

Az ügyész ezután részletesen foglalkozott azokkal az adatokkal, amelyeket a védelem produkált a pör folyamán s igyekezett bizonyítani, hogy Mladin vagy megkapta pénzét, vagy pedig ezekre nem Hámory adott megbízást. Még egyszer felolvasta Mladinnénak azt a levelét, amelyben bünbánólag fordult Hámoryhoz, azután felemlítette, hogy a bizonyítás során hiába várta Mladin Miklós né vallomását, aki pedig a kihallgatott tanúk szerint ur volt a háznál. Lehetetlennek tartja, hogy ha tudott volna, ne sietett volna az aszszony férje segítségére.

Nincs beszámíthatatlanság!

A kir. törvényszék által feltett kérdésekkel foglalkozik ezután és vitatja, hogy beszámítást kizáró ok a merényletnél nem forgott fenn.

— Önök vannak hivatva eldönteni — fejezte be beszédét — hogy Mladin Miklós bű-

Marsieu védő a dráma főszereplőiről.

Tizenegy óra után kezdte meg Marsieu Jusztin dr., Mladin Miklós védője hatalmas védőbeszédét, amelyet a hallgatóság és az esküdtek a legnagyobb figyelemmel hallgattak végig.

— Mielőtt védőbeszédemhez hozzákezdenék — szól a védő — engedjék meg nekem a mélyen tisztelt esküdtt urak, hogy egy őszinte kijelentést tegyek arra vonatkozólag, hogy ebben a kezdettől fogva országos szenzációt keltő bűntényben miért vállaltam a védelmet. Különböző szempontokból tekintik védői szerepemet. Azt mondják, hogy ügyvédi minőségemben honoráriumért látom el a vádlott védelmét, meg vagyok fizetve munkámért. Az esküdtt urak előtt nem kell arra utalnom, hogy ismerve a vádlott és családjának anyagi viszonyait, megfizetett védelemről itt nem lehet szó. Reklámhajszás sem volt a céloim, mert kezdettől fogva tisztában voltam azzal, hogy bizonyos helyen lépések fognak történni a védelemnek és védőnek nem rokonszenves föltüntetése. De mindezek ellenére is elvállaltam a védelmet meggyőződésből, mint ember, embertárs érdekében emeli föl szavát.

Arad megyei polgár vagyok esküdtt uraim és évek óta, kora ifjúságom idejétől látom, hogy

Arad város és Arad megye közléte és magánélete fölött egy sötét kérdőjel lebeg. Ez a kérdőjel, ez a kérdés: ki az a Hámory László dr.

Ha voltak ez előtt, akik mertek véleményt nyilvánítani erre a kérdésre és újságban, röpíratban nyilvánosságra hozták véleményüket, Hámory László dr. azzal felelt: *Ujságíró bandával állok szemben, amely meg akar zsarolni, feleletre sem érdemesek!* — Ha pedig más valaki hangoztatott véleményt: párbajjal felelt. Hogy a kérdésre megjöjjön a határozott válasz, ahhoz Mladin golyója kellett. A vádhatóságnak köszönhetjük, hogy végre alkalom nyílik megfelelni arra a kérdésre: *ki és mi az a Hámory László dr.?*

Kürtösön a múlt év decemberében megírázó dráma játszódott le. A dráma titkos rugóit csak úgy láthatjuk tisztán, ha eseteljük a dráma két főszereplőjének jellemét. A dráma főalakja nem Mladin Miklós, a vádlott, hanem Hámory László dr., aki vádlott, aki azonban nem ül a vádlottak padján.

Hámory László dr., esküdtt uraim, husz év előtt más névvel és vallással, de már nagy vagyonnal indult neki az ügyvédi pályának. Később nagyobbra tört és céljai érdekében levett magáról minden mást, csak vagyonához maradt hű. Pénzzel akarta kiküzdeni magának a helyet az urak, a gentry közt. Mindenekelőtt közéleti érdemeket akart szerezni és erre alkalomul kínálkozott neki a szegény, elnyomott nép, elsősorban Kurtics község, ahol már apja — a boldogult, derék, öreg Hirschmann — talán másképpen gazdálkodva — már megfordult. (Mozgás.)

Hámory kortesévé teszi Mladint.

Emberről kellett Kurticsra szereznie az apróbb, kisebb dolgokra, mert hiszen egy ur nem nyúlhat hozzá mindenhez. (Derűtség.) Önként kínálkozott neki erre a szolgálatra Mladin Miklós 1901-ben, amikor Mladin a Polgári Takarékszövetéséért pénzre szorult. Há-

nós-e, vagy sem! Ha száműznek magukból minden tekintet, ha igazságos bírák lesznek, ha okról-okra; nyomról nyomra követik a bizonyítás adatait, akkor kialakul önökben az igazi kép, hogy most az a kérdés: szabad-e embert ölni? Kérem önöket, adjanak az általam feltett kérdésre igennel feleletet.

mory ügynöke vezette Mladint a kürtösi földesur elé és Hámory azzal kezdte, hogy az ismeretlen embernek nyomban aláírt egy ötezer koronás váltót.

Amikor Szerény Sándor jegyző eltávolításán fáradozott Hámory: igénybe vette, ezuttal először Mladin munkáját. Az esküdtt urak láthatják, hogy mindenképp csak azt mondom el, amit a tanúk vallomásából ténynek láthatnak. Mladin etetett, itatott és sikerült elérnie ezzel, hogy Hámory a megyegyűlésen, a kurticsiak Szerény elleni forrongásáról beszélhetett: elhallgatva azt, hogy ezt a forrongást ő készítette mesterségesen. Ezután jött a jegyzőválasztás. Mladin itt Zakariás jegyző érdekében deputációt állított össze és tanúk vallják, hogy a deputációt Hámory rendelte, vezette és magának tüntető ovációt csináltatott, a megvásárolt deputációt betanított, kiáltás: „Szetreaszka domnu Hámory.” (Nagy derűtség.) A következő akció, az önségélyző elleni támadás, majd a hitelszövetkezet megalapítása, ami ugyancsak Mladin munkájával történt. A kurticsi hitelszövetkezetet egyszerűen Hámory bankjának is nevezhetjük, hiszen az övé a részjegyek túlnyomó többsége és ebben a bankban a saját pénzével 14-16-18 százalékos kamatot szerez. A szövetkezetben Hámory akarata nélkül semmi sem történhetett, a kölcsönöket egyszerűen Hámory aradi irodájában fizették ki Hámory magánpénztárából és azután küzent Kurticsra: könyveljék el a fizetést. Én nem hozok ugyan okiratot a kamatok nagyságának igazolására, hanem a Hámory-bank igazgatóira hivatkozom. Niculescu lelkész 14-16 százalékos kamatokról tud a kurticsi szövetkezetnél, Kenedi igazgató — Hámory aradi pénzügyi kapacitása azt vallotta, hogy ha a fél fölajánlotta 18 százaléknál is többet szedtek. Ezek után az esküdtt urak a verdiktje hivatott arra felelni:

valódiak-e Hámory okiratai a kamatokról? Nem egyszerűen közvetett és palástolt uzsora-ügyletek folytak-e itt?

Meg nem fizetett kiadások.

A Herczeg Ferenc-féle választás idején megint elindította Hámory a béresét Mladin Miklóst: *Kost was kost, meg kell választani Herczeget, mert ez nekem nagy érdekem, Mladin becsodította a választókat, volt évés-ívás hajnalig és a megvadult emberek fölették, kipusztították Mladinné üzletét. Elhiszem, hogy Mladinné a választás után úgy nyilatkozott: „Még egy ilyen választás és szárazon vagyunk.” Ekkor még azt hitte, abban bizott, hogy mindent busásan megkap megbízójától Hámorytól. De már néhány hónap múlva — tanúk igazolták — keservesen panaszkolt Mladinné, hogy Hámorytól óriási összeget nem kapott meg.*

Jöttek az intelligencia összetartására rendezett esték, ahol Hámory igen gyakran megjelent és ahol a vendégek nagy része — Zakariás jegyző vallotta — potyázott. (Derűtség.) De nem fizetett maga Hámory sem, számlái nincsenek, nyugtákat ígért, de nem produkált.

Mladinné eladósodnak.

Igy történt, hogy Mladin Miklós mindig jobban adósságokba süllyedt. Hogy ezt a süllyedést Hámory okozta, hogy Mladin Miklósnak

Hámory László dr. a tönkretevéje: okiratok igazolják. 1901-ben, amikor Mladinék Hámoryval megismerkedtek, vagyonuk a következő volt: négy és fél fertály föld 45.000 korona, két ház 20.000 korona, gazdaság, üzlet 8000 korona, összesen 73.000 korona körüli érték. Feleségével tekintélyes hozományt is kapott, vagyonát pedig mindössze 11.000 korona terhelte.

Amióta azonban Hámoryval, az ő jótévő protektorával megismerkedett, rövid tíz esztendő alatt dob alá került a vagyon, földönfutóvá lett.

Mladinék Hámory szerint mindig rosszul gazdálkodtak; szatócüzletüket tizezer koronás veszteséggel zárták, ennek ellenére rájuk bízta a gazdasági szövetkezet vezetését. Itt esalták, lopták őt és Hámory mégis 56.000 koronás gabonavásárláshoz juttatta őket. Jótévőt játszott, összeszedte a kurticsi szövetkezet kezébe Mladinék tartozásait, „megmentette” őket attól a szegénytől, hogy „zsídó terhet tőrjenek” a házukon. De ebben a nagy jószágban nem törődött azzal, hogy Mladinék két deputációra elköltenek 2-3000 koronát, amit senki sem térít meg a szegény falusi korcsmárosnak.

Mladinék váltóival is furesa manipulációk folytak — mondja a védő. — Utal az ötezer koronás kétszer betáblázott Wertheim-féle váltóra és az esküdtek elé tárja, hogy Hámory a Mladin-csődnél 31 ezer koronát jelentett be a hitelszövetkezetnél levő váltókból, holott kimutatásában csak 28.000 korona értékű Mladin váltót számol el. Bianco váltókkal dolgoztak. A tárgyaláson tanuk bizonyították, hogy hamis váltókat használtak föl.

Hámory és az italmérési jog.

Mikor már agyon voltak terhelve Mladinék, — folytatta Marsieu dr. — amikor már a váltókat sikerült bekebelezetnünk: Hámory ürügyet keresett az összetűzésre. Megtagadta a részjegyek betudását Mladin tartozásába, visszatartotta Mladin igazgatói jutalékait. A kétségbeesett ember ekkor elhatározza magát: eladja három házát, hogy megszabaduljon a patronustól, a komától, gyerekei keresztapjától, hogy megmentse a negyedik házat, a korcsmát gyermekeinek. Egymásután jöttek a házakra a vevők, de Hámory megtagadta, hónapokon keresztül megtagadta a vevőktől a résztörlesztési engedélyeket, mert neki nem ez a három ház kellett, nem a rájuk betáblázott és a vételárakból 35.000 korona erejéig megtérülő összeg kellett.

Hámory László dr. a negyedik házat akarta, amelyben a korcsma volt, ő is korcsmát akart, amint apjának volt korcsmája Kurticson

Mladin végre is árverésre vitte házait, hogy meneküljön a Hámory-féle súlyos terhek alól. Hámory nem törődött azzal, hogy két ház nyolcezer koronával olcsóbban kelt el az árverésen, mint amennyit szabad kézből eladás esetén kapott volna. Ő csak a negyedik házzal törődött, amelyben a Mladinék existenciáját adó italmérés volt. És amikor ezt utóajánlattal megszerezte, még tovább akarta alázni Mladinékát, óriási bért követelt, csak hogy Mladinékát kiűzhesse, kiszoríthassa és ő magának szerezhesse meg az italmérési engedélyt. Ugyanez a cél vezette már akkor is, amikor a csődmegszüntetést kérő beadvány aláírását megtagadta. Tudta, hogy a csődbejutott, csődben maradó Mladinéktól elveszik az italmérési jogot és akkor azt ő megszerezheti.

Mélyen tisztelt esküdt urak! Képzelmek el önök, mit szenvedhetett ez a család, melyet

Hámory télviz idején öt gyermekkel kiűz az addigi otthonából. Lehetséges-e nagyobb elképzelést elképzelni annál a helyzetnél, amelybe Mladinékát karácsonykor jutottak! És ha egymástól azt kérdezték: kinek köszönhetjük mindezt, mi lehetett a válasz? A komának, a patronusnak, a kurticsi kényurnak! Ennyi kegyetlenség, ennyi embertelenség után, nem érthető e, hogy föllázadt, esztét veszttette Mladin? Máról-holnapra betevő falatot szerezni bagatell ügyeket ment pörölni, hiszen nem lehetett föl Hámory ellen hosszú pörökkel, nem indíthatott pört neki etetés-itatásért, megvesztegetésért járó összegekért. Ilyen lelkiállapotban határozta el, hogy a községháza előtt bevarja Hámoryt, még egyszer megpróbálja meglágyítani ezt a kegyetlen, irgalmatlan embert. És amikor meglátta: elfutotta az indulat, nem tudott magáról, rálőtt...

Öntudatlanul oselekedett-e Mladin?

Az erős felindulás alkalmas arra, hogy az ember egy pillanatra nem tudja, mit tesz. Az orvosszakértők szerint Mladin nem lehetett ilyen erős felindulásban, mert akkor nem emlékeznék vissza a történetekre. Az esküdt urak hallották a vádlott vallomását. Azt vallotta: nem emlékezik arra, hogy hányszor lőtt, csak utóbb a csendőrségen tudta meg, hogy három golyó hiányzik fegyveréből. Látható tehát, hogy a lövés perceiben nem volt öntudatánál. Az öntudatlanságra vall az is, hogy gépiesen nyugodt léptekkel hazafelé indult. Csak az üldözésére jövő rendőr megpillantásakor jött öntudatra, ekkor eredt futásnak, hogy hazarohadjon, még egy utolsó csökkel, zokogással elbucszon kétségbeesett családjától és jelentkezen a csendőrségen. Én nem tudom, lehet-e ennél nagyobb felindultságot elgondolni és van-e az esküdt urak közt csak egy is, aki kétségbe vonná ezt.

Végül a vádbeszédnek azzal a passzusával foglalkozik, hogy ő kitanította vádlottat védekezésére. A védő nem taníthat ki olyanra senkit, amit itt tanuktól hallhattak, amik tehát igazak. A vizsgálat elején csak a vádra szoritkozik a bizonyítékok gyűjtése, természetes tehát, hogy a vádlott védekezése csak a vizsgálat befejezése után kerülhet előtérbe.

— Azt a kérdést vetette föl a vádhatóság igen tisztelt képviselője, — fejezte be nagyhatalmú, pompásan fölépített védőbeszédét Marsieu Jusztin dr. — hogy miért nem hoztam tanuságtételre Mladinét. A jó izléssem tiltotta esküdt urak, hogy jeleneteket rendeztessek ebben a teremben és kizárólag érzelmi momentumokra helyezzem a súlyt. A tanuk bizonyították Mladin mellett, ezt tette volna a felesége is. De ha Mladinné kihallgatását kérem, biztosan az ügyész vetette volna először föl: Természetes, hogy a vádlott javára vall: hiszen a felesége (Tetszés). Kérem az esküdt urakat feleljenek igennel az öntudatlanságot feltevő kérdésre is.

A hallgatóság tüntet a védő mellett.

A hallgatóság hangos éljenzéssel és tapsal fogadta a védő beszédét és izgatottan sugtak össze az esküdtek is, akikre Marsieu Jusztin dr. érvelése láthatóan nagy hatást tett.

Bittó József elnök azonban szigorú hangon intette csendre a közönséget:

— Tessék mindenféle tetszés, vagy nem tetszés-nyilvánítástól tartózkodni. Az ilyesminek itt nincs helye és ha ismétlődik, kiűrittem a termet.

A zsibongás nagysokára elült és az elnök a vád képviselőjét hívta föl, óhajt-e válaszolni a védő nyilatkozataira.

Ügyész és védő csatája.

— Lehet-e beszámíthatatlanságról szó? —

— Aki haragszik — válaszolt az ügyész — annak nincs igaza, a védő ur nagyon haragszik, tehát nagyon nincs igaza. Kerülni akarom azt a felette szenvedélyes hangot, amely a védő ur egész beszédét jellemezte. A szenvedélyesség egyéni, individualis sajátosság, amely feltétlenül elfogulttá teszi az embert. El voltam készülve arra, hogy a védő ur azt a rosszat, azt a sárt, amit csak talál, mind rá fogja sértettre kenni. De hogy azt ily kéjjel, ily rafinmannal fogja tenni, azt még sem hittem volna. A helyzetünk különböző: nekem felelnem kell minden szóért, amit elmondok, neki szabadon lehet beszélni a védelem szabadsága címén. Koncedálom, hogy Mladin Miklós kortese volt Hámorynak különböző ügyeknél, de ezek a dolgok 1904-5-6-ban játszódtak le, ma pedig 1914-et írunk! Hogy Hámorynak ezen működése következtében ellenségei támadtak, azt láttam a bizonyítási eljárás során, de mindenkinél, aki a közéletben szerepel, pláne, ha még nemzetiségi vidéken él, vannak ellenségei. Védő ur nagyon nagy súlyt helyez a tizenkét százalékos kamatra is. Azt hiszem, esküdt urak is voltak az elmúlt év folyamán abban a nem tulságosan kellemes helyzetben, hogy ezen alul pénzt kapni még a nagy pénzügyesektől sem lehetett. De még ha nem is így állna a dolog: ez egymaga oka arra, hogy valakit lelőjjünk, nem lehet! A Wertheim-féle váltóknál mulasztás történt ugyan, (Derűlttség) de nem visszaélés.

Aztán fejtegeti, hogy az esküdtek kötelesek a törvényt megtartani ítéletüknél, majd így fejezi be:

— Ne legyenek esküdt uraim elfogultak azért, mert ebben az esetben a sértett véletlenül egy gazdag ember. Ez a terem az igazság terme, itt mindenkinek meg kell találnia a maga igazát, az utolsó koldusnak, de meg kell találni a milliomosnak is!

Marsieu dr. replikájában a következőket mondotta:

— Csak rövid időre akarom szíves türelmüket esküdt uraim igénybe venni. Az ügy olyan tiszta, emberileg annyira érthető, hogy felesleges már minden szó. Az ügyész ur azt mondja, hogy ami sarat, ami piszkot találtam, azt mind a sértettre hánytam. Tisztelt esküdt uraim, a századrészt sem annak, amit tehettem volna itt a tárgyalás során, csak a legfőbb pontokat érintettem. Én a tizenkét százalékról nem azért szóltam, mintha soknak találtam volna, hanem, hogy karakterizáljam a képviselő urat, aki a saját pénzt nem óhajtja a bankokban négy-öt százalékra hasznosítani, hanem mint honatya, mint törvényhozó, mint törvénytisztelő a törvény megkerülésével saját pénzén szövetkezetet csinál, hogy pénzből tizenkét százalékos huzzon, amely azonban volt tizennégy, tizenhat, tizennyolc sőt husz is.

— Igaz ugyan, hogy amikor mindene el lett árverezve, Mladinné levelet írt Hámoryhoz, amelyben bocsánatot kért tőle s mint patronusát emlegette, de egy elárverezett koldusasszony mit írhatna mást akkor, amikor kegyet kér, mer-e szemrehányást tenni annak, akitől kegyet kér.

Majd Hámoryt jellemezve így folytatja:

— Ami itt előttünk feltárult, az korántsem minden szenny, hivatkoztam még más tanukra is, hivatkoztam Schröder Bélára, hivatkoztam Sebessyre, hivatkoztam még más tíz tanura, de a bíróság nem rendelte el kihallgatásukat. Az aradiak azonban tudni fogják, hogy nem mese az, amit mondtam, ez nem az első eset, amikor a sértett valakit tönkre tett, de remélem, utolsó. Ha olyan nemesszívű patro-

nus, miért jósolta meg tíz év előtt Schröder Béla, hogy golyó által fog elpusztulni...

— Elnök: Ez nem tartozik ide...

A védő ezután egy röpiratból olvas fel részleteket, amelyek így jellemzik Hámoryt:

— Megcsalja saját embereit is, kihasználja őket s amikor látja, hogy nem használhatja tovább, félredobja őket. Hivatkozom sértett valóságára, amikor én — elismerem, talán indiszkrétan — faggattam őt különböző dolgokról. Kérdéseimre nagy hangon felelte: „Butaság, hazugság, hallatlan” s a bizonyítás későbbi során kiderült, hogy nem volt az olyan butaság, valótlanosság, hazugság, a tanuk az én állításaimat igazolták be.

— Tisztelt esküdt uraim!

Önök tulajdonképpen itt Hámory felett is ítélkeznek, önök vannak hivatalosan eldönteni, hogy tovább szövegi e hálóját, vagy pedig véget vetnek ezeknek a dolgoknak.

Mert Hámory tovább fogja folytatni manipulációját, sőt én megjósolom, hogy legközelebbi áldozatai Stern Ármin és Szvet Pantilie lesznek.

Ezután reflektál az ügyész ama fejtegetésére, amely szerint valaki csak öntudatlan állapotban veszítheti el akaratának szabad elhatározási képességét. Hivatkozik Degré Miklós kuriai bíróra, akinek könyvéből idézve bizonyítja, hogy valamely indulat folytán, erős felindulásban szintén nincs az ember akaratának szabad elhatározási képességének birtokában. Kéri védenő felmentését.

A közönség ismét hangos „Éljen” kiáltásban tört ki a védőbeszéd elhangzása után, azután az elnök kihirdeti, hogy a tárgyalást délután négy óráig felfüggeszti.

Felmentő verdikt: ítélet nincsen.

— A törvényszék határozata, —

Öt óra elmúlt, amikor az esküdtek az egy óras rezümét meghallgatva az elnökkel együtt visszavonultak, hogy meghozzák határozatukat. Kinn, a folyosón ezalatt valóságban szorongott az érdeklődők tömege. Itt-ott csoportokba verődve beszélgettek, hánytorgatták az ügy részleteit, de a legtöbbje az ítéletről, az eshetőségekről vitázott. A zivajban és a hangok zürzavarában ki-ki halatlanszott egy-egy lelkes, a vádlott ügyét szíven viselő hallgató szava:

— Biztos felmentés! Estére otthon lehet fogadni merek.

Izgató szerévé vált a kíváncsiaknak ez az ügy, hévvel és szenvedéllyel dobták be százan meg százan magukat a bizonytalan kimeneteli pör áradatába s most, hogy utolsó, de legfontosabb állomásához érkezett Mladin Miklós ügye, valósággal a maguk ügyének odaadásával lesték a percek. A levegőben, amelyet százak lélekezete tesz terhessé, két szó uszik:

— Felmentik, elítélik!

A lépcsőház pedig ezalatt ontja a jövevényeket, az esküdtszéki terem előtti folyosó már annyira megtelt, hogy mozdulni sem lehet és bár jól tudja mindenki, hogy jegy nélkül nem léphet a terembe, ott áll és vár, mert ezzel is hamarabb értesül az ítéletről. Az ajtó előtt rendőrök és szolgák állanak, elnöki rendeletre senkit sem bocsátanak be addig, míg az esküdtek tanácskozása tart.

Háromnegyed hat előtt néhány perccel megáll az egyik szolga:

— Be lehet eresztetni a közönséget!

Mint egyetlen varázsütésre, a tömeg megmozdul, az ajtó felé iparkodik mindenki, hogy megvívja a maga küzdelmét, mert valósággal harcot kell vívnia, ha a terembe akar jutni. Nem kell egy-két percnél több, a hallgatóságnak szánt hely zsufolásig tömött. Jobbára férfiak, nő alig akad közöttük. Kettőn hárman is szoronganak egy-egy helyen és izgatott kíváncsisággal tekintenek az esküdtek felé, akik márványarcú ülnek helyükön és arcuk egyetlen rezzenése sem árulja el, miként határoztak Mladin Miklós sorsa felől. Ül a bíróság is halálos komolysággal helyén, oldalt a vád és védelem elsőrendű képviselői, a hatalmas pörnek minden résztvevője itt van. Éppen csak a viaskodó

felek: a vádlott és a panaszos nincsenek. Hámory László dr. el sem jött, Mladin Miklós pedig a törvény tiltja, hogy jelen lehessen.

A zugást, mely végigmorajlik a termen, ebben a pillanatban megtöri az elnök szava:

— Csendet kérek.

Halotti némaság a válasz e szavakra, csak a szívek vernek, a kezek reszketnek, a szemek tolnak előbbre és orrok reszketése látszik.

— Megnyitom a főtárgyalást — szól az elnök tovább — és kihirdetem az esküdtek határozatát. Az esküdtek a hozzájuk intézett első kérdésre hétnél több szavazattal igenel, a második kérdésre igenel, a harmadikra igennel, a negyedikre igennel, és az ötödikre igennel válaszoltak.

Ebben a pillanatban — a hallgatóság, mely eddig lélekzet visszafojtva leste az elnök szavait, mintha nehéz álmot zibbasztó érzésből szabadult volna, önfelédten, az izgalom mámorában rebegte:

— Felmentették.

Am Bittó József elnök folytatja:

A verdikt megvizsgálása céljából a tárgyalást felfüggesztem.

És a bíróság visszavonul. A közönség pedig magára marad és a szimpátia első jele a védőnek szól, akihez számosan sietnek gratulálni. Marsieu dr. fogadja az üdvözléseket, mindenki azt hiszi, percek kérdése már csak, hogy Mladin Miklós szabad levegőt szívhatson.

De a percek mulnak és a bíróság még mindig nem döntött. Sokan ezt rossz jelnek vélik. Baj van az esküdtek ítélete körül — mondják némelyek, És a kétkedés újra kiül az arcokra, a bizonytalanság ismét ráfekszik a közönségre, tétován bámul mindenki, mi lesz, mit határoz a bíróság.

Végre visszajönnek a bírák, Bittó elnök megszólal:

— Megnyitom a főtárgyalást, vezessék be a vádlottat.

A barna faajtó nyílik, megvillan a börtönőr szuronyának hegye s belép a vádlott. Nyugodt az arca most is, mint az egész tárgyalás alatt. A szemek mind reászegeződnek, aki bírál előtt áll, hogy várja pörének utolsó hangjait. Néma csendben kezdi az elnök:

— Kihirdetem a bíróság végzését:

A bíróság az 1914. évi XIII. törvénycikk alapján a további eljárást felfüggeszti, az íratokat a Kuriához felterjeszti más esküdtszék delegálása végett.

A megdöbbenés sápadttá tett ebben a percben minden arcot, tétován tekintettek egymásra a hallgatók, némán állott a védő, csak a bíróság tagjai keltek fel helyükről, jelezve azt, hogy itt már nincs ebben az ügyben senkinek semmi szava, másutt fognak dönteni Mladin Miklós ügyében.

A közönség, amely még mindig nem értette tisztán a dolgot, körülfogta a jogászembereket, akik csakhamar kiderítették, hogy a bíróság az új törvény 22. §-a alapján határozott, ami azt jelenti, hogy úgy találta, hogy az esküdtek az ügy lényegére nézve elfogultak.

A magyarázatok egész sora indult meg, jogász vélemények vitája keletkezett, de a váratlan és hatalmasra felszökkenő szenzáció egész erejével ült az emberek lelkére. A közönség lassan-lassan kifelé tódult a teremből, mindenki sietett a városba és pillanatok alatt röpt a hír, szállt a szenzáció, amelyet az Aradi Közlöny sebtében készült rendkívüli kiadásai vittek el a város minden szórakozó helyére. Egy csöndes, ősz ember pedig sorsának megadottan haladt lassu lépésekkel vissza a fogházba. Este egynegyed hét óra van, a halódó nap utolsó sugarai csillannak meg a börtönőr szuronyán.

Felölös szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

Értesítés!

MEGNYILT

a Forray-utcában, a volt Popper Testvérek féle helyiségben

(Gróf Hunyadi palotában.)

Singer Sándor

női és férfi divat fióküzlete

ahol női ruhakelme, mosó áru, delén, kész női és férfi fehérneműek, vászon, chiffon és asztalneműek.

Kész fiu- és leányka-ruhák és felöltők.

Harisnya, kezttyü, csipke és szalag nagy választékban és jutányos áron szereshetők be. . . Kérem a nagyérdemű közönséget, hogy mielőtt a fenti árukat beszeresné sziveskedjen üzletemet felkeresni. Tisztelettel

Singer Sándor

Arad, Forray-utca (Gróf Hunyadi-palota)

Medgyaszay Vilma
kabareja
ma, hétfőn este
kezd meg vendég-
játékát
a Fehér Kereszt
szállodában.